

Els sabors dels món al barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet

Des de fa uns anys trobem nous productes a les botigues del barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet, com a molts altres barris i ciutats de Catalunya. Verdures, fruites, espècies, begudes que assenyalen amb el dit, com si fóssim al Macondo llegendari de García Márquez, perquè no sabem què són i ni com es diuen en català.

Per comunicar-nos i compartir espais de convivència ens cal trobar nous termes per a aquests productes. Per crear nous espais d'ús del català, per fomentar-ne l'ús, ens cal incorporar aquests nous termes a la nostra llengua. És en aquest marc que el Centre de Normalització Lingüística (CNL) L'Heura de Santa Coloma de Gramenet va col·laborar amb l'associació de comerciants Fondo Comerç en l'organització de la mostra de productes «Els sabors del món» des de l'any 2012 al 2016. L'any 2017 ha agafat el relleu l'Agrupació del Comerç i la Indústria de Santa Coloma de Gramenet. Aquesta mostra té com a objectius el foment del comerç local, el foment de l'ús del català i el foment de la cohesió social. Poc ens podíem imaginar que «Els sabors del món» també contribuiria a la normalització de nous termes en català.

L'enciam espàrrec es va convertir en el terme insígnia del conjunt de productes que el TERMCAT va proposar per a la primera edició de la mostra, l'any 2012.

El Glossari de sabors del món és un recull terminològic de 47 termes treballats amb motiu de les diverses edicions de la mostra Sabors del món». Cada fitxa conté la denominació en català, equivalents en castellà,

Cuina xinesa

L'ENCIAM ESPÀRREC

L'enciam espàrrec és un tipus d'enciam cultivat tradicionalment a la Xina. Té un tronc robust, de 15 a 20 cm d'alt i de 3 a 4 cm de gruix, i unes fulles llargues, verdes i estretes.

Es fa servir com a verdura. El tronc, quan es talla en rodanxes, deixa anar una saba blanca molt aromàtica i de textura viscosa. Generalment es cou i se serveix acompanyant altres aliments com el pollastre, el porc o les gambes. És adequat també per cuinar-lo al wok, amb altres verdures.

Té poc valor nutritiu però un alt contingut d'aigua i és ric en vitamines i minerals com és habitual en les altres varietats d'enciams.

Als enciams se'ls atribueix propietats sedants i ansiolítiques però també, curiosament, lleugers efectes afrodisíacs.

Font: detall de la fitxa de l'enciam espàrrec

francès i anglès, àrea temàtica i definició. Aquest recull es concep com un projecte obert, sempre en curs de treball, que es va completant, tant pel que fa a la informació dels termes que ja conté com a la incorporació dels nous termes treballats en les successives edicions de la mostra.

TERMCAT. Acte de presentació de la cinquena edició de Sabors del Món

Però, com és que el CNL L'Heura ha arribat a col·laborar amb Fondo Comerç en l'organització d'aquesta mostra?

El Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) té com a objectiu el foment del coneixement i de l'ús del català

Una de les activitats del CPNL més conegudes pels ciutadans i també per les institucions és la de la formació: els cursos de català per a adults, en totes les seves modalitats, durades i ofertes de nivells. Però el CPNL no va ser creat únicament per formar, en el sentit més acadèmic de la paraula. És evident que el coneixement de la llengua és imprescindible per poder usar-la però no necessàriament una cosa porta a l'altra.

Els sabors del món al barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet

PILAR LÓPEZ, CONXITA RIPOLLÈS, ALEXANDRA SANS I CARLES DE ROSELLÓ

És per això que el foment de l'ús del català s'ha de fer transcendint el marc de l'aula. És a través dels usos quotidians comunicatius de les persones que una llengua troba la seva normalitat d'ús i els aprenents l'adopten també com a seva. I aquest ha estat un repte en cada projecte de dinamització lingüística que hem portat a terme.

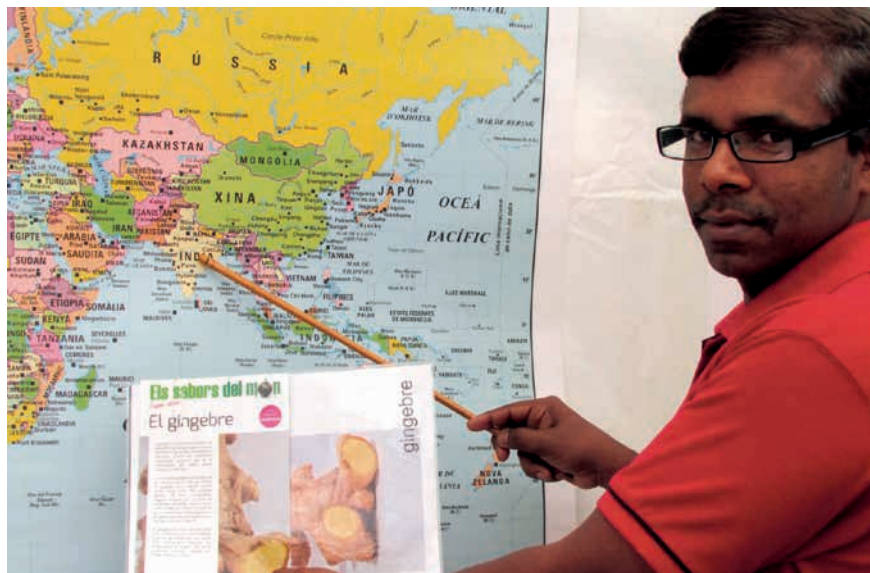
Les persones que assisteixen als cursos de català o a qualsevol de les activitats formatives que fem al CPNL, poden adquirir els coneixements suficients, les competències lingüístiques per poder usar el català. Però no ens aturem en aquest punt -deixaríem la feina a mitges, el nostre objectiu inacabat. Cal fomentar-ne l'ús d'una manera eficaç, en tots els àmbits públics.

EL CPNL actua com a dispositiu de recepció lingüística i cultural per a la cohesió de les persones immigrades. Ofereix l'aprenentatge, no només de la llengua sinó de l'entorn cultural i social així com la possibilitat de relacionar-se amb catalans de naixement o d'adopció. Actua com a vehicle d'integració a la ciutat, promovent la igualtat d'oportunitats per evitar situacions d'exclusió per raons de llengua o cultura.

Per aconseguir-lo el CPNL no actua en solitari. És imprescindible el treball col·laboratiu dels centres de normalització lingüística amb l'Administració local, les organitzacions, les empreses, les entitats, els comerços, el Voluntariat per la llengua... És amb la complicitat de tothom, amb el compromís per fomentar la presència del català en la vida de la ciutat, que l'objectiu del CPNL es fa possible.

Un sector de treball estratègic: els establiments comercials

Un dels àmbits comunicatius ciutadans per excel·lència és el comercial. El comerç de la ciutat actua com a vertebrador de la vida als barris i facilita el coneixement i les relaci-

Fot: CNL L'Heura

ons interpersonals entre els veïns i, per tant, les possibilitats de parlar català.

Els comerços de la ciutat han participat des de l'inici en el programa Voluntariat per la llengua com a establiments col·laboradors. Aquest compromís no s'ha limitat al programa de Voluntariat per la llengua sinó que ha fet possible facilitar les pràctiques lingüístiques fora de les aules als alumnes dels nostres cursos. Des del 2010 fins al 2016, 809 alumnes han realitzat 2.375 pràctiques lingüístiques als establiments col·laboradors del Voluntariat per la Llengua a Santa Coloma de Gramenet.

El nostre treball, sempre que ha estat possible, ha comptat amb la col·laboració de les organitzacions de comerciants, com Fondo Comerç i l'Agrupació del Comerç i la Indústria.

Entenem que el nostre treball amb el sector del comerç forma part de les accions que afavoreixen l'activitat comercial de la ciutat. Les nostres actuacions acosten els alumnes dels cursos de català i els ciutadans en general als comerços a través d'actes, concursos, actuacions públiques, etc. Aquestes accions també tenen una vessant formativa, de capacitat professional en l'aten-

ció al públic, perquè els comerciants puguin atendre en català els seus clients i ampliar així les seves possibilitats de satisfer-los encara més.

Tal com hem dit, el treball del CNL està estretament vinculat al territori on actua. Un dels eixos del Pla d'Actuació Municipal (PAM) 2012-2015 apostava per una ciutat generadora d'ocupació i, en aquest sentit, determina com a «fonamentals les accions de suport i promoció al comerç de proximitat, tant a nivell individual com a través de les entitats i associacions que agrupen comerciants i empresaris». El compromís del CNL L'Heura encaixa perfectament amb aquest plantejament amb la voluntat de participar activament en totes aquelles iniciatives que puguin impulsar la dinamització dels eixos comercials.

Tot plegat sense oblidar els altres eixos d'actuació del PAM estretament vinculats amb el projecte 2012 del CPNL: per una ciutat amb més igualtat i cohesió social i per una ciutat de qualitat democràtica i corresponsable, participativa i diversa, que guanya en convivència.

El barri del Fondo

Segons el darrer Anuari estadístic publicat per l'Ajuntament, el corres-

Els sabors del món al barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet

PILAR LÓPEZ, CONXITA RIPOLLÈS, ALEXANDRA SANS I CARLES DE ROSSELLÓ

- L'alt percentatge de gent de fora del domini lingüístic tampoc no és un factor favorable per a l'ús de la llengua.
- Una dada que no es pot obviar és que moltes d'aquestes persones han arribat a Catalunya en edat no escolar.
- I, vinculat amb el punt anterior, el fet que les persones arribin en edat adulta o adulta-jove significa que ja han superat l'etapa òptima d'adquisició lingüística. Això significa que el grau de coneixement de català serà limitat —especialment en el pla fonètic i sintàctic, i en els usos escrits— atenent també a les circumstàncies sociolingüístiques que els envolten.

La combinació de tots aquests factors, doncs, incideix d'una manera decisiva sobre el comportament lingüístic de les persones i sobre el valor que acaben atorgant a les llengües que senten al seu voltant.

El pla de dinamització lingüística del CNL L'Heura al barri del Fondo

És en aquest context que resulta imprescindible continuar esmerçant esforços i recursos no tan sols per estendre el coneixement del català, sinó per dur endavant iniciatives que permetin modificar les concepcions que puguin haver-hi al voltant de la llengua. Prenent com a punt de partida la responsabilitat social i empresarial, l'associació de comerciants de Fondo Comerç col·labora amb el CNL L'Heura de Santa Coloma de Gramenet des del 2009, per desenvolupar un pla de dinamització lingüística amb l'objectiu de fomentar la cohesió social a través del català i de l'àmbit socioeconòmic.

Aquest pla ha permès tirar endavant diverses accions, que tot seguit enunciem de manera succinta. Cal aclarir, però, que algunes d'aquestes actuacions no estan vinculades al pla però les enumerem per deixar

ponent a l'any 2015, la població de Santa Coloma de Gramenet era de 118.742 persones. Les diverses onades migratòries que s'han succeït al llarg del segle XX i principi del XXI han configurat el paisatge lingüístic de la ciutat: el 26,5 % han nascut en territoris de l'Estat espanyol no catalanòfons, i un altre 23,7 % a la resta del món». Només el 49,9 % de la població de la ciutat ha nascut a Catalunya.

La distribució territorial de la població d'origen estranger no és uniforme a tota la ciutat; es concentra sobretot als districtes V i VI. Traduït en xifres, això significa que gairebé la meitat de la població del districte VI (Fondo) i més d'un terç del districte V procedeixen de l'estranger. Aquests resultats situen el contingent immigratori més recent del Fondo vint punts per sobre la mitjana de la ciutat. Aquest districte és, de llarg, el que té una densitat de població més alta, de 570 h./ha (habitants per hectàrea); la mitjana de Santa Coloma és de 305 h./ha (Mataró té 157 h./ha, Vic 51,3 h./ha, El Prat 93,2 h./ha o Sabadell 118 h./ha).

Al districte VI conviuen 16.686 persones de més de 70 nacionalitats diferents, amb un pes molt significatiu dels col·lectius xinès (14,8 %), marroquí (4,4 %), pakistanès (4,2 %)

i bengalí (3,8 %). Cal tenir en compte que es tracta de percentatges sobre el total de la població del districte.

Pel que fa al coneixement de català per part de la població colomenca, i segons les dades de l'últim cens, hi hagut un augment constant durant els últims 30 anys. Cal tenir en compte, però, que partíem d'uns nivells molt i molt baixos. L'any 1981 més del 50 % de la població de la ciutat manifestava que no entenia el català. Avui l'entenen el 89 %. No hem d'oblidar però que aquesta xifra vol dir també que 12.519 persones encara no l'entenen i que 58.659 (una mica més del 50 %) no el parlen.

Tot i que no disposem de dades, l'ús de la llengua catalana en el districte VI —i per extensió en el conjunt de la ciutat— és molt feble. Hi ha diversos factors que cal tenir presents per entendre aquesta situació:

- La instauració d'uns usos col·lectius de persones novinyades a tot Catalunya que afavoreixen molt més l'aparició del castellà que no pas la del català. Aquest comportament lingüístic té com a conseqüència que moltes persones es dotin d'un coneixement relatiu de la llengua castellana i en canvi no en tinguin pràcticament cap de català.

constància de la col·laboració existent entre les dues entitats:

- Adhesió de Fondo Comerç i de l'Agrupació del Comerç i la Indústria al programa del Voluntariat per la llengua.
- Elaboració i distribució de milers de vocabularis de butxaca amb l'objectiu de donar a conèixer el nom en català de productes i objectes que es poden adquirir en establiments del barri.
- Elaboració de guies de conversa adreçades a comerciants i a clients.
- Elaboració i execució de dues edicions del joc lingüístic «Com es diu?» difós a través de cartells creats per a l'ocasió i que es van penjar en els OPI (objecte publicitari il·luminat) de la ciutat.
- Incidència sobre els usos escrits comercials. Visites d'una tècnica de Fondo Comerç i una altra de CNL L'Heura a tots els comerços associats per explicar l'oferta de cursos del Centre de Normalització Lingüística i la legislació vigent pel que fa a la retolació.
- Realització d'un curs d'atenció oral adreçat específicament a comerciants.
- Realització d'una sessió de recursos lingüístics en línia per a comerciants.
- Impuls d'un pla d'autonomia lingüística personalitzat per vetllar per la qualitat lingüística dels textos que genera i difon Fondo Comerç.
- Organització de la campanya «A l'abril cada paraula val per mil» amb l'Agrupació del Comerç i la Indústria mitjançant els establiments col·laboradors del Voluntariat per la Llengua.

La mostra «Els sabors del món»

L'any 2012 el CNL L'Heura i Fondo Comerç ens plantejàvem un nou impuls al pla de dinamització lingüística per tal de reforçar els nostres objectius comuns:

- Establir vincles de cohesió social a través de la llengua catalana.
- Difondre el coneixement de la llengua catalana entre els veïns i les veïnes del barri que acostumen a comprar en el comerç de proximitat.
- Difondre la importància del català per al negoci.

Va ser en aquest context que es va tirar endavant la primera mostra de productes amb el títol «Des del Fondo et portem els sabors del món!», l'actuació amb més gran envergadura que s'havia realitzat fins aquell moment. En aquest sentit, i atenent un cert grau d'una incipient conflictivitat entre grups de veïns procedents de diferents països que es detectava en el territori, vam pensar en un projecte de coneixement intercultural a partir dels eixos gastronòmics i de la llengua catalana. Es va concebre com una jornada en què comerciants exposessin productes i menjars dels seus països d'origen. Al llarg del dia, l'exposició estaria acompanyada per diverses activitats com ara jocs d'arreu del món», actuacions vinculades a tradicions catalanes però també oberta a tradicions d'origen divers, com els productes que s'hi exposarien.

Des d'un punt de vista lingüístic, tots els usos orals i escrits públics de la mostra es farien en català. Així, es plantejava una feina prèvia de sensibilització tant amb els establiments expositors així com amb els monitors de les activitats dels jocs perquè dinamitzessin l'activitat en català. També es va projectar la publicació d'unes fitxes on es pretenia recollir la informació lingüística dels productes i menjars que s'exposaven a la mostra.

Va ser durant aquesta tasca de recollida d'informació per elaborar les fitxes on ens vam trobar amb un grapat de productes sense equivalència catalana. Així va començar la col·laboració amb el TERMCAT i el naixement posterior del Glossari.

En aquest glossari hi ha tant productes alimentaris (verdures, fruites, begudes, pans) com elaboracions gastronòmiques (aperitius, plats a base de carn o de peix, salses, dolços i postres) d'arreu del món»: productes i elaboracions de la cuina xinesa, japonesa, coreana, índia, armènia, turca, de tot l'Orient Mitjà, del Pròxim Orient, del Magrib, de l'Àfrica occidental o de l'Amèrica Central i del Sud.

Alguns exemples de termes que conté:

Productes: Generalment s'ha optat per normalitzar-los (buscar-los un nom català), ja que són presents cada cop més als mercats i botigues de Catalunya. Per exemple: *banana mascle, bastela, blada xinesa, cogombre tropical, col xinesa, enciam espàrrec, lulo, fònio, tomàquet d'arbre, xarop de canya*. (Procedeixen sobretot de la mostra 2012).

Elaboracions culinàries. S'han adoptat tres tipus de solucions: a) denominacions descriptives del plat (*pedrers amb pebrot, arròs fregit amb pollastre, bunyols de lleties i ceba*); b) la transcripció més adequada (*bastela, ras-alhanout, bofrot*); c) una barreja (*rotlle de sushi, llardons amb mote, arròs jollof*).

Quan el 2015 vam obrir el diccionari en línia, els termes ja circulaven i eren consultables des del Cercaterm (el servei de consultes en línia del TERMCAT).

Des del 2012: *arepa, khir, lavash, mote, nyam xinès, pastirma, patacón, ras-alhanout...*

Des del 2013: *aguadulce, aguapanela, çemen, corviche, khorovatz, muchin, panela, tolma...*

Des del 2014: *gulab jamun, tilitli, tteokbokki, bofrot, arròs jollof...*

Des de 2016: *pa paratha farcit de llegums, arròs amb mongeta azuki, pa indi de festa o pa indi fregit, natto...*

L'any 2017 el CNL L'Heura i el TERMCAT han treballat conjuntament per traduir

Els sabors del món al barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet

PILAR LÓPEZ, CONXITA RIPOLLÈS, ALEXANDRA SANS I CARLES DE ROSSELLÓ

i difondre entre els restaurants xinesos de la Santa Coloma de Gramenet cartes i menús en català. Com a resultat d'aquesta feina conjunta 4 restaurants de la ciutat (Shandong Canguan- La Tasqueta, Wenzhou, Ni Hao La-La Tostà i El Lliri) disposen de cartells de benvinguda en català i xinès i de cartes en català. El Glossari «Els sabors del món» s'ha enriquit amb nous termes i preparacions culinàries de la cuina xinesa.

Des d'ara ja podeu trobar-hi : tofu amb ous mil·lenaris, amanida de lliris d'un dia amb salsa, fondue xinesa, pell de tofu amb cacauets pelats, rave rusticà amb orelles de Judes, tangyuan, xiitake amb choy sum, maduixa xinesa, gelatina de midó...

TERMCAT. Acte de presentació de la sisena edició de «Els sabors del món» Glossari Els sabors del món. TERMCAT. http://www.termcat.cat/es/Diccionaris_En_Linia/201/Presentacio/

Algunes reflexions sobre la mostra després de la 5a edició

La primera edició de la mostra va anar endavant i va ser un èxit des de diferents punts de vista. La van visitar més de 1.000 persones que van gaudir d'una jornada lúdica, sense cap mena d'incidències negatives, on tota la retolació, la megafonia i les activitats de jocs es va fer en català. Les fitxes, que es van editar en català, van ser molt ben acollides pels visitants.

Des de llavors s'han fet cinc edicions de la mostra al barri del Fondo.

S'han publicat dos reculls de fitxes en paper i dos reculls en format digital on es poden trobar diferents productes d'arreu del món» que es poden comprar en els comerços del barri. S'ha traduït també una carta d'un restaurant xinès, model per a altres restaurants de la ciutat i de Catalunya. Tot plegat amb la valuosa col·laboració i supervisió del TERMCAT.

Quins resultats hem obtingut?

- Hem incidit en la cohesió social del territori sobre la base de l'eix lingüístic i gastronòmic.
- S'ha ampliat el vocabulari en català de productes culinàries d'arreu del món».
- Hi han participat nens i nenes en edat escolar, com a agents catalanitzadors en l'adquisició de lèxic.

- Hi han participat alumnes dels cursos de català, el Voluntariat per la llengua i, sobretot, els veïns del barri i de la ciutat en una activitat ludicolingüística lligada al comerç de la ciutat i al barri del Fondo.
- S'ha difós un missatge d'acollida dirigit als comerciants d'altres països.
- La mostra ha esdevingut una cita anual a la plaça del Relloige, al cor del barri del Fondo, esperada i ben rebuda per la població cada primer diumenge del mes de juny. És un espai públic de presència i d'ús de català guanyat al barri del Fondo i a la ciutat.

«Els sabors del món» ha esdevingut una mostra multitudinària al barri del Fondo, un dels més diversos culturalment i demogràficament de Santa Coloma de Gramenet. En les cinc edicions de la mostra, el català s'ha consolidat com a llengua d'acollida, cohesió i integració, a més d'enriquir-s'hi gràcies a la normalització dels noms dels productes alimentaris que s'hi han presentat.

CONXITA RIPOLLÈS
ALEXANDRA SANS
PILAR LÓPEZ
CARLES DE ROSSELLÓ
CNL L'Heura de Santa Coloma de Gramenet